

Pähkinäkuoressa

Netta Mäki, Oskari Harjunen ja Katja Vilkama

13.10.2020

Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien sosiaali- ja terveyspalvelujen tarveperusteisen rahoituksen kohdentaminen

Esimerkki myönteisen erityiskohtelun mallin laskemisesta

Helsingin kaupungin tuoreimmassa strategiassa vuosille 2017–2021 eriarvoisuuden vähentämisen tavoite on voimakkaasti esillä. Yhtenä eriarvoisuuden vähentämisen keinona Helsingin kaupunki on jo pitkään käyttänyt tarveperusteista rahoitusta. Niin sanotun positiivisen diskriminaation (PD) eli myönteisen erityiskohtelun mukaisesti erityistukea suunnataan heikommassa asemassa oleville ryhmille tai alueille eli sinne, missä resurssien ja palveluiden tarvetta on enemmän.

Myönteinen erityiskohtelu on perustunut hieman erilaisiin laskentamalleihin eri toimialoilla. Tässä työpaperissa kuvataan, miten Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalle muodostettiin malli, jolla myönteistä erityiskohtelun määrärahaa voidaan jakaa. Tarveperusteinen resursointi haluttiin kohdistaa sellaisille alueille, joilla lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien sote-palveluiden tarve on suurta.

Päätulokset

- Koska koko väestön tai varsinkaan lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja terveydellisestä tilasta ei ole saatavilla luotettavia tilastoja tarpeeksi pienellä aluetasolla, päädyttiin alueiden välisiä eroja lasten ja nuorten sote-palveluiden tarpeessa arvioimaan erilaisten sosioekonomisten tunnuslukujen avulla.
- Valitut muuttujat kuvaavat sellaisia sosioekonomisia taustatekijöitä, jotka tutkimuskirjallisuuden perusteella voivat heijastua lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin sekä nostaa alueiden sote-palveluiden tarvetta. Valitut muuttujat ovat lasten ja nuorten syrjäytymisriskiä arvioitaessa hyvin merkityksellisiä tekijöitä.
- Matalimpaan sosioekonomisen indeksin luokkaan kuuluvat alueet ovat selvästi heikoimmassa asemassa kaikkien käytettyjen sosioekonomisten muuttujien perusteella.
- Vaikuttaa siltä, että tässä työpaperissa kuvattu sosioekonominen indeksi tunnistaa sote-palveluiden näkökulmasta alueelliset erot huono-osaisuudessa ja niiden pohjalta syntyvät tarpeet varsin hyvin.

Palveluiden tarvetta kuvaava sosio-ekonominen indeksi laskettiin seuraavien osa-alueita kuvaavien muuttujien perusteella:

1. Pienituloisissa perheissä asuvien alle 18-vuotiaiden lasten osuus
2. Alhaisen koulutustaustan omaavien osuus 25 vuotta täyttäneistä
3. Työttömyysaste
4. Yksinhuoltajakotitalouksien osuus
5. Muista kuin OECD-maista tulevien ulkomaa-laistaustaisten osuus.

Sosioekonomisen indeksin lähdeaineistot ovat peräisin Tilastokeskuksesta.

